

כשהאחד בא בשביל השני אם ללפת או למתק מדהוצרך מרן לומר דפת טפל כגון שאוכל דג מליח וגו' וא"א בפשיטות משכח"ל שדעתו לעשות עיקר מהמליח והפת טפל שאין הפת עיקר אכילתו וכן משמע בגמ' דפריך ומי איכא מידי דמליח עיקר וגו' וא"א דתלי בדעת האוכל איזה מהם אוכלו לעיקר מאי קושיא וכ"מ נמי מדברי רש"י בד' מ"א בד"ה כשהצנן עיקר שכתב שבשבילו התחיל האכילה ולא אכל זית אלא להפיג חורפו של צנן וגו' ע"ש ומדהוצרך לומר שלא אכל וגו' משמע דעיקר וטפל היינו שהא' טפל לב' שבשבילו הוא בא ואינו לו' שבדעת האדם הוא עיקר האכילה.

ואין סתירה לזה ממ"ש המ"א שהביא ה"ה וצ"ל דכל שהוא הרוב הוא עיקר דהתם מיירי בדברים מעורבים ביחד דעלה קאי אם ע"י בישול וכיוצא שאין ברור איזה מהם נעשה טפל לשני ונתערב עמו לצרכו אלא ע"י שהאחד רוב יותר מהב' דמסתמא המיעוט נתערב לצורך הרוב ועיקר חפצו לאכול הרוב וע' לה' כף החיים למהרי"ע נר"ו סי' ר"ד אות ס' משם הח"א וקש"ע והבא"ח ע"ש וע' להעז"ש אות ב' מה שתמה על הרדב"ז סי' תרמ"ג דמה שייך כל שהוא עיקר וגו' לדין החביב דהתם אין לו חפץ באכילת פת מחמת עצמו אלא כדי שלא יזיקנו דג מליח וגו' ע"ש וה"נ כיון שיש לו חפץ לאכול כאו"א מחמת עצמו א"ב מה שעושה עיקר הא' על הב' אף שאין שום א' בא בשביל הב' אין זה רק מצד חשיבות וא"ז ענין

לעיקר וטפל כלל וכ"מ ריהטת הפוסקים דעיקר וטפל הוא כמ"ש אבל הכא שניהם הוו עיקר, וכ"ר לה' תוספת חיים על חיי אדם כלל נ"ו בשם משיבת נפש באוכל פת אחר מליח וצנן ובצל דדוקא שאינו תאב לפת כלל אבל אם שותה י"ש ואוכל אחריו פת למתק שתייתו אם כונתו לסעוד הלב מסתמא תאב לאכול פת וצריך לברך על הפת ע"ש.

ועמ"ש מרן סי' רי"א ס"ג דבפה"א ושהכל בפה"א קודמת וכתבו הפוסקים דאף שהדבר שברכתו שהכל הוא החביב ודון מינה בנ"ד לענין קדימה דמברך בפה"א על הירקות ואח"כ שהכל על הבשר וה"ה ז"ל שכ' דמברך על הבשר שהוא החביב על דרך מה שכתב ההגה היינו למ"ש דהירקות עיקר וא"כ כשמברך על הירקות גפטר הבשר ואינו בדין שיהיה החביב טפל לשאינו חביב ונפטר בכרכתו לכן מברך תחילה על החביב ואח"כ על העיקר דאין לפטור העיקר בכרכת הטפל ואף שכירך עליו שהכל וכ"מ מסתמות דברי ההגה דאף שהעיקר ברכתו בפה"א מברך על החביב שהכל תחילה מט' הנזכר אמנם למ"ש שהוא מברך אשניהם דתרוויהו עיקר נראה שיש לברך בפה"א על הירקות תחילה וכמ"ש. וגם בעיקר דינו של ההגה הנזכר המ"א חולק בדבר וכן הא"ר כתב דמשום ס' ברכות מברך לעולם על העיקר ע"ש ואפשר דע"כ כ' ההגה בלשון י"א משום דמשמ"ל מסתמות דברי מרן דאין חילוק ולעולם מברך על העיקר ואכמ"ל].

סימן י"א

שאלה:

עובדא הוה בא' שטעה ביום ש"ק בתפלת מוסף שהתפלל מוסף שבת ור"ח אתה יצרת וכו' וחתם מקדש השבת וישראל וראשי חדשים, ונפשו לשאול הגיעה אם יצא י"ח במה שהתפלל וא"צ לחזור.

תשובה:

לכאורה נראה דלא גרע נ"ד ממ"ש מור"ם בהג'ה

וכיון שחדש בה דבר מועט סגי ע"ש ל"כ בנ"ד שאין ענין מוסף ר"ח גבי שבת וכיון דמוסף ר"ח אינו ראוי לתפלה זו אף שאין להקפיד מצד נוסח תפלת מוסף עצמה מ"מ הו"ל הפסק וצריך לחזור.

אמנם נראה דאין לחוש לזה דהו"ל כמו הזכיר מאורע שאר ימים בתפלתו שכ' מרן בב"י סס"י ק"ח משם א"ח בשם הר"י דלא הוי הפסקה ופסקו בש"ע שם סי"ב וה"ה בנ"ד דהזכרת ענין ר"ח בתפלה לא הוי הפסקה ויצא י"ח, והגם דהט"ז שם סקי"ב תמה על דין זה דמרן והניחו בצ"ע וכן בהלק"ט חולק על ד"ז והביאם הבה"ט סקי"ח וכתב משם היד-אהרן לחלק בין תפלת התשלומין לתפלה העיקרית ע"ש וכן ראיתי להברכ"י סי' תרס"ח דדעתו דעת עליון דמרן לא איירי אלא בתפלת התשלומין אבל בתפלה העיקרית הויא הפסקה ושכ"ד השכנה"ג והפר"ח והי"א ע"ש ולפ"ז בנ"ד שהיא תפלה העיקרית לכ"ע הוי הפסקה וצריך לחזור ולהתפלל, מ"מ עי' להזל"א ח"ג אות תפלה שכתב דבספרו יוסף אומץ סי' ח' חזר בו ממ"ש בברכ"י ומסיק דמרן שם מיירי אף בתפלה העיקרית ע"ש וכ"ד המאמ"ר ז"ל סקט"ז דדברי מרן ז"ל אמורים אפי' בתפלה העיקרית ע"ש וכיון דאיכא פלוגתא בדעת מרן הא קי"ל סב"ל. מיהו אכתי יש להסתפק בנ"ד מצד מה שחתם מקדש השבת וישראל ור"ח דגרע טפי דה"ל משנה ממתבע שטבעו חכמים בברכות ומרן מיירי שהזכיר מאורע שאר ימים באמצע אמנם גם זה יש ללמוד ממ"ש הברכ"י סי' ת"צ אות ו' בשם מוהרי"ף במי שחתם בשחרית שבת וחה"מ מקדש השבת וישראל והזמנים דא"צ לחזור והביאו מו"ה

ערך השלחן ז"ל שם אות ה' וכ' עליו וברור הוא דהכא לכ"ע א"צ לחזור דאם הוסיף אפי' באמצע הברכה שבח אחר ל"ל בה כמ"ש סי' ר"ט ע"ש, וא"כ בנ"ד הדבר פשוט דיצא י"ח וא"צ לחזור ולהתפלל.

והנהגה

[א"ה וע' ג"כ להמט"מ והוכאו דבריו להשכנה"ג שם בהגה"ט אות ו' והפר"ח שם כעין ג"ד ממש בשבת חוה"מ שבמקום ישמח משה אמר אתה בחרתנו והזכיר ג"כ של שבת שא"צ לחזור ולהתפלל ע"ש אמנם אי מהא יש לחלק ולומר דהתם שאני דתפלת יו"ט שייכא מיהא לאותו יום משא"כ הכא דמוסף ר"ח ל"ש מידי לשבת ואין ראייה גם מדברי הברכ"י בשם מהרי"ף אבל לפ"ד העה"ש דתלי הט' משום דאם הוסיף שבח אחר א"צ לחזור וכמ"ש בסי' ר"ט ע"ש נראה ברור דאף דהשבח הזה שמוסיף אין לו שום שייכות לברכה שבידך אין קפידא. ומ"ש ה"ה ז"ל להוכיח דאין לחוש להפסקה באמצע תפלה מההיא דסי' ק"ח בהזכיר מאורע שאר ימים בתפלתו דל"ה הפסק ופליגי האחרונים ז"ל אם דוקא בתפלת התשלומין או גם בתפלה העיקרית וסב"ל ע' ג"כ לה' בית יהודה עייאש אר"ח סי' ד' והו"ד לה' י"א מ"ב סי' ק"ח הגהב"י אות ה' והברכ"י סי' תרס"ח במי שאמר בתפלת שמיני עצרת את יום חג הסוכות הוזה את יו"ט מ"ק הוזה דיצא בדיעבד מההיא דסי' ק"ח ע"ש משמע שדעתו כהסוכרים דאין חילוק בין תפלת תשלומין לתפלה העיקרית וכמוב' שם בברכ"י. וליכ"ל שיחזור בנ"ד להתפלל בתורת נדבה דבשבת אין להתפלל נדבה וגם תפלת מוסף אינה באה נדבה עי' למרן ריש סי' ק"ז ולהמחב"ר סי' רס"ח אות ו' בשם הרמ"ע ומ"ש ע"ד].

סימן י"ב

שאלה:

מי שהיה לו ברית מילה ביום שכ"ק והמנהג להתאסף וללמוד כליל המילה כזה"ק סוף פ' לך לך, ונתאחרו הקרואים מלבא עד שהנר קרוב לכבות והיה שם בבית אחרת נר של גא"ז דולק

ורצה להביאו לשם ע"י גוי ות"ח א' מנעו דאמירה לגוי שבות, ונשאלתי לחות דעתי בזה.

תשובה:

כ' מרן בב"י סי' ער"ו בשם הגהות (מיי) פ"ו